

СТАН РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТОК КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Проаналізовано сучасний стан загального та репродуктивного здоров'я у студенток I–II курсів Класичного приватного університету. Виявлено недостатній рівень знань студентів із питань функції сім'ї, кохання, культури статевої поведінки, запобігання підліткової вагітності, профілактики венеричних хвороб, що передаються статевим шляхом. Запропоновано основні напрями роботи для покращення репродуктивного здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, репродукція, статева поведінка, статеві хвороби, статева культура.

В умовах гострої демографічної кризи в Україні стан репродуктивного здоров'я набуває особливого значення. Він є складником загального стану здоров'я нації, а також здоров'я молодого покоління, характеризує сучасний стан сексуальної культури та освіченості, рівень формування здорового способу життя молоді в регіонах України.

У сучасній науковій літературі чинники здоров'я населення оцінюються в різних контекстах, що виходять за межі медицини й охорони здоров'я, перебувають у центрі уваги науковців у різних галузях знань. Так, основи соціології здоров'я було закладено в працях Е. Дюркгейма [1] та М. Вебера [2], згодом розроблялися А. Барановим [3], К. Зубковою [4].

На основі результатів низки досліджень встановлено, що найбільше навантаження на репродуктивне здоров'я припадає на дітей і молодь, оскільки в цьому віці відбувається бурхливий розвиток індивіда як на соматичному, так і на психічному рівнях, з формуванням усіх функціональних систем організму, зокрема й репродуктивної. Саме в цей період відбувається активний розвиток продуктивної сфери.

Тому зрозуміло, що одним з першочергових завдань є охорона здоров'я дівчини – майбутньої матері. Погіршення з року в рік сучасного стану здоров'я молоді зумовлене не тільки низьким економічним розвитком сім'ї, а й фізичним і психічним навантаженням, появою стресових ситуацій та іншими чинниками.

Провідну роль відіграють і виявлені ознаки кризових явищ у соціальних та духовних сферах підлітків та молоді, наявність і поширення шкідливих звичок, вільне ставлення до шлюбу, недостатній рівень загальної та репродуктивної культури населення, високий рівень штучного переривання вагітності. Для кращого розуміння ситуації цікавими є соціологічні дослідження [5, с. 117; 6, с. 114], у яких констатовано зниження середнього віку початку статевого життя, наявність суїцидального досвіду в групі віком 14–17 років. Серед мотивів початку статевого життя найчастіше виявляють кохання, цікавість, прагнення бути дорослою, випадковість, наполегливість партнера, насильство, стан

алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Приблизно 40% дівчат використовують контрацептивні засоби постійно, 15% – час від часу, 35% – ніколи.

З приводу побоювання зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом, 18–20% дівчат звертаються по пораду до друзів. Значна частка дівчат практикує незахищений секс, майже кожна четверта дівчина з тих, які мали статеві стосунки, під час останнього статевого акту не користувалась презервативом.

У демократичних країнах визнають і гарантують репродуктивні права населення. Громадянин має право вирішувати питання про те, коли мати дітей, скільки і з яким інтервалом, а також має право на доступ до інформації, освіти й засобів, які дають можливість реалізувати це право. Збереження репродуктивного здоров'я молоді є одним з основних завдань керівництва будь-якої сучасної розвинутої країни.

Проте теми здоров'я та комунікації з приводу репродуктивного здоров'я молоді залишаються недостатньо дослідженими у вітчизняній науці. Особливо пильну увагу слід приділяти розробленню та реалізації усвідомленого ставлення молоді до збереження репродуктивного здоров'я, безпечної сексуальної поведінки, профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ/СНІД.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан репродуктивного здоров'я студенток Класичного приватного університету, розробити комплексну систему заходів, спрямованих на формування усвідомленого ставлення молоді до репродуктивного здоров'я.

Завдання дослідження:

1. Визначити рівень розповсюдженості захворювань і різних порушень діяльності репродуктивних органів.

2. Визначити рівень дотримання здорового способу життя у студенток I–II курсів Класичного приватного університету.

Об'єкт дослідження – сфера репродуктивної поведінки студенток.

Предмет дослідження – репродуктивний стан здоров'я.

Методи дослідження. Стан здоров'я проаналізовано за медичними картками та результатами щорічних профілактичних оглядів і диспансерних спостережень. Дотримання норм здорового способу життя проаналізовано методом соціологічного опитування за спеціально розробленими анкетами, які містили систему запитань, спрямованих на виявлення ставлення до фізичної культури і спорту, раціонального харчування, відпочинку, дотримання режиму дня, розповсюдження шкідливих звичок, рівень обізнаності студентів щодо репродуктивного здоров'я та родинно-шлюбних відносин. У дослідженнях узяли участь 156 студенток I–II курсів. Середній вік респондентів – 17–20 років.

Для дослідження стану загального та репродуктивного здоров'я у студенток I–II курсів Класичного приватного університету було проведено анкетування.

На період вступу до вищого навчального закладу, а також під час навчання багато студентів перенесли різні захворювання. Найчастіше хворіли на грип та гострі респіраторні захворювання (понад 40%), вітряну віспу

(34%), краснуху (10%), пневмонію (7%), тонзиліт (11%), бронхіт (7,7%), епідпаротит (3,2%), отит (2,6%), скарлатину (2%), гепатит (3%), кашлюк та кір ($\geq 1\%$). У 2% спостерігались різні алергічні вияви.

У результаті профілактичних оглядів лікарем-гінекологом у 22,5% студенток виявлено різну патологію репродуктивних органів. Запалення статевих органів виявлено у 14% оглянутих, захворювання шийки матки – у 21 особи, в тому числі 8 ерозій, піхви – у 28%.

Доброякісні пухлини яєчників діагностовано у 4 студенток, порушення менструально-оворіального циклу – у 19. Із захворювань, що передаються статевим шляхом, діагностовано 1 випадок хламідіозу, 3 – трихомоніазу, 6 – уреплазмозу.

За результатами гінекологічного огляду 60% студенток I–II курсів живуть статевим життям.

Соціологічне дослідження рівня обізнаності студентів щодо репродуктивного здоров'я виявило, що початок менструального циклу у 23,7% осіб настав у віці 10–12 років, у 65% – в 13–14 років, пізніше ніж у 14 років – у 11%.

На питання, чи мали статевий контакт, ствердно відповіли 61% опитаних.

Кількість статевих партнерів з початку статевого життя у 5% студенток становила від 3 до 5 осіб і більше. У 56% осіб, які живуть статевим життям, в окреслюваний період є постійний партнер; 34% студенток статевим життям живуть не регулярно, 25% – регулярно.

Тільки 2 особи, які живуть статевим життям, констатували перенесення інфекцій, що передаються статевим шляхом (1 – хламідіоз і 1 – уреплазма). Водночас 16 осіб констатували загальні захворювання статевих органів, 13 – мають порушення оворіально-менструального циклу.

Понад 74% студентів обізнані щодо сучасних методів контрацепції, найчастіше використовують презервативи, гормональні методи, ознайомлені з хворобами, що передаються статевим шляхом, знають про шкідливі наслідки абортів, особливо за першої вагітності.

Водночас близько 10% обстежених схвалюють сексуальну свободу. Серед опитаних 91% достатньо обізнані з проблеми розповсюдження ВІЛ/СНІД, знають шляхи передавання, заходи запобігання захворюванню; 10% не можуть чітко відповісти на питання про відмінність ВІЛ і СНІД-уражених, 4% вважають, що інфекція може передаватися через постільну й натільну білизну, посуд, їжу. Серед основних заходів запобігання інфікуванню ВІЛ-інфекцією деякі студенти називають дотримання норм особистої гігієни, не контактувати з ВІЛ-інфікованими дітьми, не вживати наркотики, не мати численних статевих партнерів, вести здоровий спосіб життя.

На формування репродуктивного здоров'я суттєво впливає дотримання здорового способу життя; анкетування студенток виявило, що тільки 11% виконують ранкову гімнастику щодня, решта недостатньо займаються фізичною культурою і спортом. Харчуються регулярно 3–4 рази на добу з уживанням гарячої їжі тільки 30%. Продукти харчування, які вживають студенти, не відрізняються високим рівнем корисності та якості. Тільки половина обсте-

жених регулярно споживають овочі та фрукти. Перебуваючи 7–8 годин у навчальному закладі, вони харчуються у кращому разі тільки бутербродами, що неодмінно позначається на здоров'ї.

Уже після закінчення загальноосвітньої школи 10% дівчат мають звичку до паління. Під час навчання у вищих навчальних закладах палять 22%. Про шкідливий вплив тютюнопаління студенти знають достатньо, але не вважають, що сигарети можуть завдати їм будь-якої реальної шкоди, більшість палить “за компанію”.

За результатами нашого опитування, понад 54,6% студенток уживають алкоголь, 22,7% спробували його до 16 років, причому 5,4% уживають спиртного частіше, ніж раз на тиждень (рис. 1).

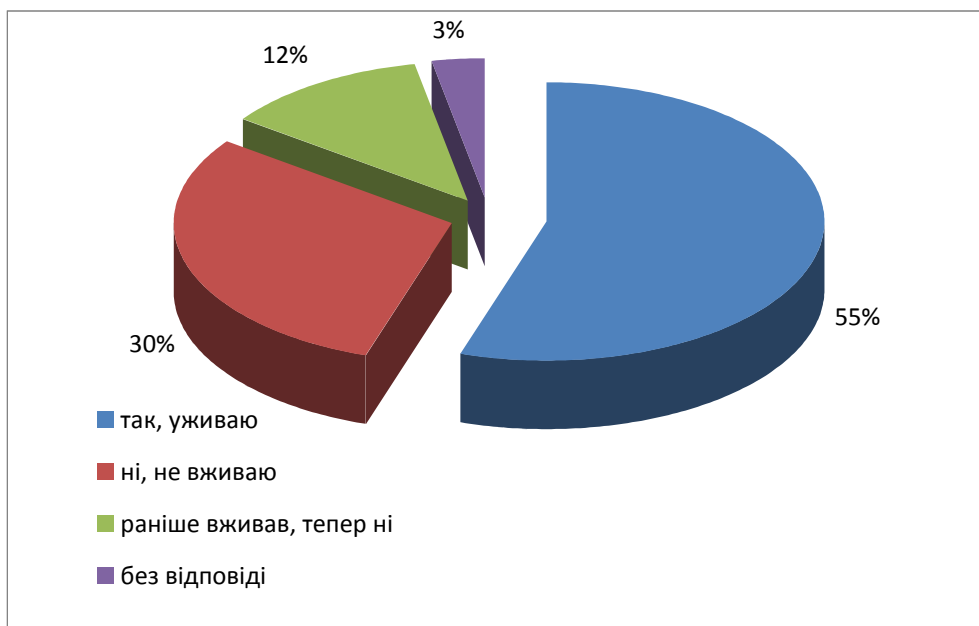

Рис. 1. Рівень уживання алкогольних напоїв

Більшість опитаних вважає, що алкоголь шкідливий для них, впливає на репродуктивне здоров'я. Особливо небезпечно вживання алкоголю в період зачаття й вагітності. Частіше вживають вино (35%), слабоалкогольні коктейлі (18,1%), пиво (17,6%).

Психоактивні речовини й наркотики вживає порівняно незначна частина студенток (близько 2%), причому всі зазначили, що це було раніше, а тепер кинули.

Проведені дослідження свідчать, що сучасний стан здоров'я молоді зумовлений не тільки низьким економічним рівнем сім'ї, фізичним і психологічним навантаженням, наявністю стресових ситуацій, а й іншими чинниками.

Провідну роль відіграють поширення шкідливих звичок, недостатній рівень загальної та репродуктивної культури, трансформація репродуктивної поведінки, що призводить до збільшення захворювань, які передаються статевим шляхом, незапланованої вагітності.

Потребує уваги те, що більшість чинників недотримання здорового способу життя сформувалась ще під час навчання в загальноосвітній школі. Учні мало контактують з батьками, особливо з питань репродуктивного здоров'я. Мало уваги в школі звертають на анатомо-фізіологічні особливості організму дівчат, недостатньо ґрунтовно розглядають такі важливі питання, як дружба, кохання, сексуальні стосунки, функції сім'ї, культура статевої поведінки, запобігання підлітковій вагітності, профілактика венеричних хвороб та ВІЛ/СНІД.

Основними джерелами інформації стосовно статевого життя та контрацепції є друзі (22–25%), засоби масової інформації (46–50%), поради фахівців 32–10% (рис. 2).

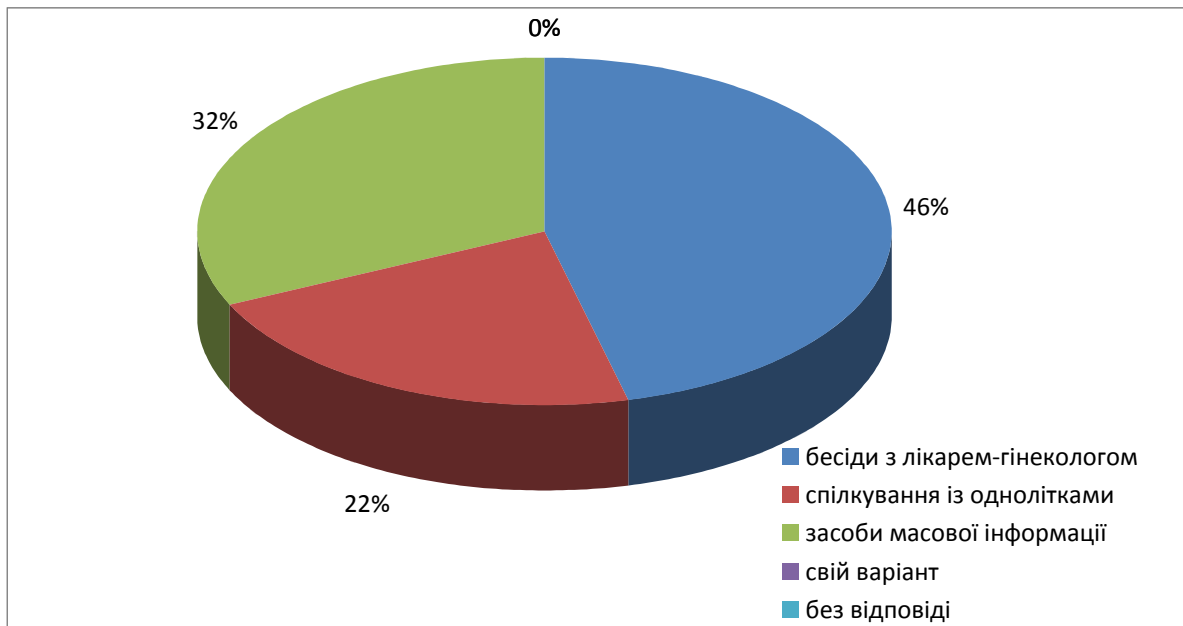

Рис. 2. Джерела інформації щодо репродуктивного здоров'я

Висновки:

1. Демократизація поглядів на статеву поведінку та сексуальність людини, “еротизація” свідомості підлітків через засоби масової інформації, рекламу, сексуально орієнтований асортимент розваг, пропонованих у популярних місцях відпочинку молоді, є чинниками, які призвели до втрати молоддю моральних орієнтирів, деформації сексуальної поведінки, що спричинило різке погіршення репродуктивного здоров'я нації.

2. Для покращення демографічної ситуації в державі, збереження репродуктивного здоров'я населення потрібно чимало зусиль. Задля збереження репродуктивного здоров'я у загальноосвітніх навчальних закладах потрібно формувати в дітей прагнення бути здоровими та забезпечувати засвоєння ними системи знань, практичних умінь та навичок здорового способу життя й безпечної поведінки, зміцнення морального, етичного та фізичного здоров'я учнів, прищеплення гуманних та доброзичливих стосунків між дітьми, залучати батьків до утвердження принципів здорового способу життя.

3. Перший рік навчання студентів у ВНЗ супроводжується суттєвим зламом попереднього стереотипу життя, що призводить до погіршення здоров'я, схильності до шкідливих звичок [7]. У сучасних умовах не може йтися про обмеження навчального навантаження, тому актуальною необхідністю є навчити студентів дотримуватись норм здорового способу життя, сформувати особисту культуру здоров'я, запобігти відхиленням у статевій свідомості та поведінці дівчат. Варто розглядати такі питання, як безпечний секс, підготовка молоді до створення сім'ї, гармонійні стосунки з особами протилежної статі, наслідки раннього початку статевого життя, підліткової вагітності, інфекційні захворювання, що передаються статевим шляхом, ВІЛ/СНІД.

4. Основні напрями формування системи культури репродуктивного здоров'я на сучасному етапі потребують подальшого розроблення теоретико-методологічних засад, посилення оздоровчого й культурного підходів у навчально-виховному процесі.

Список використаної літератури

1. Дюркгейм Е. Социология. Ее предмет, метод, назначение / Е. Дюркгейм. – М., 1995. – 391 с.
2. Вебер М. Исследования по методологии наук / М. Вебер. – М. : ИНИОН, 1980. – 202 с.
3. Баранов А.А. Половое воспитание и сексуальное образование необходимы / А.А. Баранов, А.Б. Санников // Врач. – 2002. – № 3. – С. 40–41.
4. Зубкова К. Охрана репродуктивного здоровья девочек и девушек-подростков на амбулаторно-поликлиническом этапе / К. Зубкова, Т. Глыбина, Л. Чичерин // Врач. – 2002. – № 5 – С. 21–22.
5. Горбенко О.В. Залежність прихильності сучасної молоді до контрацепції / О.В. Горбенко // Медико-соціальні проблеми сім'ї. – 2006. – Т.11. – № 3. – С. 116–118.
6. Картавцев Р.В. Поведение подростков как фактор риска заражения болезнями, передающимися половым путем / Р.В. Картавцев, Г.А. Слабкий // Медико-соціальні проблеми сім'ї. – 2004. – Т. 9. – № 3. – С. 111–116.
7. Меліков О.Я. Проблеми здоров'я та здорового способу життя у студентів педагогічного університету / О.Я. Меліков, А.П. Афонін, Л.А. Шумлянський, В.В. Кравченко, Л.В. Лукаш // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 35–37.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2014.

Лепехина И.А. Состояние репродуктивного здоровья студенток Классического частного университета

Проанализировано современное состояние общего и репродуктивного здоровья у студенток I–II курсов Классического частного университета. Выявлен недостаточный уровень знаний студентов по вопросам функции семьи, любви, культуры полового поведения, предотвращения подростковой беременности, профилактики венерических заболеваний, передающихся половым путем. Предложены основные направления работы для улучшения репродуктивного здоровья.

Ключевые слова: *здоровье, здоровый способ жизни, репродукция, половое поведение, заболевания половых органов, половая культура.*

Lepyokhina I. The State of female students' reproductive health of Classic private university

The analysis of the general and reproductive health current state of the I-II course female students of Classic private university. There was revealed an insufficient level of students' knowledge on the matters of the family's role, love, culture of sexual behavior, prevention of

teenage pregnancy, the precaution of sexually transmitted diseases and infections. The basic directions of work to improve reproductive health were proposed. Health were analyzed medical records and the results of annual preventive medical examinations and regular observations. Compliance healthy lifestyle were analyzed by method of social survey on specifically designed questionnaires, which contained a list of questions aimed at identifying the relationship to physical culture and sports, nutrition, rest, keeping the regime of the day, the spread of harmful habits, level of awareness of students on reproductive health and family relations.

Based on the results of several studies found that the maximum load on reproductive health accounts for children and the young, because in this age of rapid development of the individual as in the somatic and psychic levels, with the formation of all functional systems of the body including reproductive. During this period, there is an active development of the productive sphere and formation of the basis.

So it is clear that one of the primary tasks is to protect the health of the girl - the future mother. Worsening from year to year present state of health of young people is due not only to low economic development of the family, and physical and mental stress, the advent of stress and other factors.

Key words: *health, healthy lifestyle, reproduction, sexual behavior, sexual diseases, sexual culture.*